

nekaj izven nas, ima svoj pomen in svojo vrednost; njen zmisel ni neposredno družiti osebe ter ustvariti iz njih skupne kroge. Zato umetnina in umetnost obenem loči in združuje posamezne subjekte. Tudi v njej vlada do neke meje stvarnost, kakor n. pr. v področju znanosti in iskanja resnice. Priznamo pa lahko, da mnogo manj, ker je umetnost bliže življenju in ne more zanikati sočnosti in polnosti tal, na katerih je zrastle.

c) Stopimo korak dalje. Vsi dosedanji odnosi in procesi v okviru umetnosti ustvarjajo združevanje in ločevanje na najenostavnejši način; smer procesov in odnosov je šla za tem, da se subjekti najdejo in zvežejo ali pa iz zveze iztrgajo, se razprejo in ločijo. — Umetnost (torej nekako enakost in sorodnost doživljanja, hotenja in dejanja ter »skupna« zavest o vsem tem) je nadalje tvorila neke vrste vezivo med poedinci. A treba je še več. Umetnost sama je zamotan »družabni« pojav; življenje in udejstvovanje v njenem območju se javlja še v dolgi vrsti drugih odnosov in procesov, ki jih moramo vpoštevati in ki so tudi združevalnega in razdruževalnega značaja; a to v globljem, stvarnejšem pogledu kot dosedanji odnosi.

Naslednji procesi obstajajo že strogo v območju umetnosti same in umetnost tvoreče specialne »družbe«; nič se zaenkrat ne oziramo na ostalo »družbo« kake dobe; če n. pr. govorimo o anarhiji, je to mišljeno izključno za umetnost in njene težnje, ne pa za politične in druge razmere; zaenkrat ostane še odprto vprašanje, če niso morda forme in odnosi v umetnosti vzporedne in slične formam in oblikam na drugih področjih, n. pr. v politiki, teologiji, znanosti; če ne izhajajo te sličnosti morda iz enega skupnega vira in »duha časa«; — tu moramo najprej podati socialne procese v umetnosti sami. Ločiti nam je:

a) procese diferenciacije, ki se javljajo v sledečih oblikah: aa) v nastanku nenakosti (napredovanje, zapostavljanje, propadanje, zaostajanje, po antagonizmu, zahtevanje pravic [homo novus, homme arrivé], s pripisovanjem in zahtevanjem »časti«, s tvorjenjem grup in strank, z obogatitvijo), ββ) v podrejenosti in nadrejenosti, v vladanju in služenju (zadnjo besedo imeti, ukazati, terorizirati, lastiti si pravice, po avtoriteti, na podlagi pomembnosti [!], po diktaturi, po vodstvu), γγ) v tvorjenju stopenj in plasti (skrivno postopati, zaostati, prednačiti, obubožati, s tvorjenjem aristokracije [strogo v umetnosti sami: zgled St. George], tvorjenje elite, po priznanju; po odlikovanju, po kvaliteti, po vzbujanju častihlepija), δδ) v indi-

viduaciji, ki splošno prevladuje v umetnosti (skrivno postopati, specilizacija, po odpadništvu, iz esteticizma in estetovstva, v bohèmi, iz bojkota, iz originalnosti, iz nepopularnosti, iz razcepljenosti, iz bogatega lastnega življenja, ker črpa iz sebe in more živeti le iz sebe, iz separacije, iz odtujenja od družbe).

Splošno opazamo pri diferenciaciji sledeče procese in posledice: ločitev, delitev dela, ustvarjanje vmesnih členov (kritiki, javno mnenje, vplivanje časopisja itd.). Pomembno se nam zdi, da igra v umetnosti prav individuacija veliko vlogo. Saj ji gre povsod v življenju važno mesto; ni velikega čina brez koncentracije in svojstvenosti subjektov; in tudi osamljenosti in izločitve je treba, seveda iz pravih motivov. A nikjer ni tako očitna kakor v religiji, znanosti in umetnosti. Bile so ponosne in velike osebnosti, ki so se zaprle pred svetom in ljudmi, ki so se odločile od prijateljev in javnosti in kritike, živele svoje polno življenje, ostale bogate v svoji notranjosti in niso hotele delati za skupnost in svet; a ne dá se pregledati, kaj iz tega sledi, nič se ne dá reči, da je osamljenost bila zanje in za družbo negativna; ali je pomogel dotični s tem sebi in prospevanju lastne duše, ali je koristil morda ravno s tem celoti. Velik umetnik mogoče sploh ni mogel drugače do dela. — Jasnosti na ljubo naj pripomnim, da pravkar naštetih oblik individuacije ni edina v umetnosti, ampak da igrajo ostale, zgoraj našete, tudi svojo vlogo in jih moramo vpoštevati, četudi se nam zde manjvredne ali celo negativne. Kdor pozna naše literatstvo in estetovstvo, sodobno teženje za originalnostjo itd., mora te procese vzeti kot so in jih primerno uvrstiti v svoje predalčke. (Dalje.)

ZAPISKI.

SLOVSTVO.

Sveto pismo novega zakona. Prvi del. Evangeliji in Apostolska dela. Po naročilu dr. Antona Bonaventura Jegliča, ljubljanskega škofa, priredili dr. Fr. Jerè, dr. Gr. Pečjak, dr. A. Snoj. Ljubljana, 1925. Izdala Bogoslovna akademija.

Naš novi zakon je bil jako zanemarjen; od Trubarjevih časov se še ni zvršil nov prevod. Drugače je s starim zakonom. Japelj sam ni na novo prevajal, a nov prevod so naredili njegovi sodelavci Škrinar, Šraj, Rihar, Volf in Traven, ki so tudi v jezikovnem oziru Japlja daleč prekosili. Pisali so najlepšo slovenščino svoje dobe in ustvarili so mnogoštevilne nove izraze, ki še sedaj žive v jeziku. Wolfova izdaja sv. pisma je sprejela njihovo besedilo skoraj nespremenjeno. Njihovo delo doslej še ni bilo preiskano in po zaslugi ocenjeno. Na zaostalost novega zakona sem opozoril l. 1917. v tem listu in takoj nato so gori imenovani prireditelji začeli z novim prevodom. Prvi zvezek njihovega dolgoletnega

² prim. k temu: Schmitt-Dorotić, Politische Theologie 1922.

³ prim. k temu: Freyer, Theorie des objektiven Geistes 1922 in tudi Spenglerja.

truda je sedaj prišel na svetlo. S tem delom se je popravilo, kar smo Slovenci doslej zamudili. To je knjiga, ki jo more tudi slovstveno razvajeni izobraženec vzeti v roke in se mu ne bo treba kot doslej spotikati ali nad prevodom ali nad jezikom. Prirediteljem je bil na uporabo ves znanstveni aparat, ki je potreben za današnji svetopisemski prevod. Omenjam najvažnejše! Rabili so poleg Zorellovega in Preuschenovega slovarja, Blaß-Debrunnerjeve in Radermacherjeve slovnice najboljše komentarje ter prevode drugih narodov, t. j. nemško: Konst. Rösch in bonnsko izdajo, francosko: Crampon in Tillion, češko: Sykora, poljsko: Szczeptański, staroslovensko ter biblijske družbe italijanske, rusko, srbsko in bolgarsko izdajo. Poleg tega so se ozirali še na specialne študije svetopisemske grščine, kakor F. Hartmann: Aorist und Imperfektum im Griechischen v *Neue Jahrbücher für das klassische Altertum* 1919. Pri prevodu so se držali priznanega načela: doslovno, kolikor je mogoče; prosto, kolikor je potrebno. Gledalo se je zlasti, da je prevod točen, pa vendar slovenski in gladek. Značaj posameznih pisateljev se je kolikor mogoče varoval; hebraizmi (n. pr. spregovoril ter rekel, zgodilo se je, da; po rokah apostolov nam, po apostolih itd.) in splošni grecizmi so se pa po možnosti odpravili. Prevod je tudi v jezikovnem oziru dovršen in nosi pečat dobe, v kateri je nastal. Jezik ni več tradicionalna govorica, kakor smo je vajeni izza Trubarja, Dalmatina, Japlja in Wolfa, ampak je vzet iz sodobne književnosti. Pri nekaterih besedah so se obrnili celo predaleč v srbohrvatsko in slovansko smer; prevedli so n. pr. evangelij: blagovest, pridiga: propoved, kamela: velblod (velblod gre skozi šivankino uho) itd. To gre preko svetopisemskega čuvstvovanja. Potrebno pa je bilo, da se je besedišče razširilo čez stare meje in so se privzeli tudi izvenkranjski izrazi, kakor n. pr. To izvršuj in boš živel, Pavla so opremili, zdele so se te vesti kakor blodnje itd. Prevod se odlikuje po strogi slovniški pravilnosti. Odpravile so se jezikovne napake, ki so se stoletja vlekale po besedilu. Zdaj ni več neslovanskega trpnika (Bil je človek, ki ga je Bog poslal, Jan. 1, 6) in napačnih tvorb (prim. ljudski starešine, razbojniška jama, alabastrna posoda, ne: starešine ljudstva, jame razbojnikov itd.). Le besedni red je semtertja nenaraven in patetičen. Včasih se ti bo tudi zdelo, da novo besedilo ne teče tako gladko, kakor je staro, a ne smeš pozabiti, da ne bereš izvirnega spisa, ampak prevod. Če primerjaš kako tako mesto (n. pr. Jan. 1, 9–14) z izvirnikom, boš videl, da se novi prevod zvesteje drži izvirnika kakor stari. Dr. A. Breznik.

To knjigo pozdravljamo tudi kot premišljeno in lepo izdano knjižno delo. Brez okraskov je sicer, toda ugodno učinkuje s čisto tiskarskimi sredstvi, z razdelitvijo stavka in veliko čitljivostjo vseh porabljenih vrst tipov. Oblika knjige je prav priročna. V vseh teh stvareh obstaja v izdajanju cerkvenih in nabožnih knjig pri svetovnih založbah že ustaljena tradicija in so izdajatelji srečno

povzeli iz nje to, kar je plod dolgotrajnega razvoja in izkušnje, ter tudi za naše tiskarske razmere ustvarili shema, pri katerem lahko ostanemo. Frst.

Anton Novačan: **Samosilnik**. Deset povesti. Ljubljana, 1923. Založila Tiskovna zadruga. Str. 153. — Novačan nam tu ni podal vsebinske, tudi ne umetniško dosledne enote, vendar je teh desetero povesti v sedanji opešani prozi, ki še vsa zajema iz bližnje preteklosti in se le v drobcih trudi za novo besedo, eden izmed veseljših pojavov. Sicer tudi Novačanov stavek ne more zakriti ritmične odvisnosti od Iv. Cankarja; ta mu je kakor urojena z jezikovno šolo vred. Na mnogih mestih se rahlo odkrije, da dobro knjižnega jezika niti ne zna, vendar vidimo, da njegov izraz dobiva vedno bolj svoj pravilnejši zvok; tupatam se oglasi celo narečje, lokalizmi: — ker Novačan je sveža naturna sila, je neprisiljen, nebrzdan — odkrit. Tako se uveljavlja njegova posebnost v ti zbirki močnejše in samostojnejše kakor v obeh delih Naše vasi. Svojega izraza še ni našel, ni se še dovolj zavedel te potrebe, kajti šele v zadnji povesti Peter Kobula in deloma tudi v Čamarjevi krčmi je popolnoma sam svoj. Tu sta harmonično združeni v eno silo dve skrajnosti: snovnost in pojmovnost. Tako opisuje svoje nasilne ljudi v Čamarjevi krčmi in tako se dvigne iz razgretih in mrkih stavkov strašna postava Petra Kobule, ki bi jo rad primerjal z mnogimi potezami Cankarjevega Jerneja, le da so Novačanovi ljudje prej mrka resnica kot ideja. Novačan je nemiren, mračen duh, zato njegova vas ni idila pastirjev in kmetov, ni zgolj selišče računajočih racionalistov, pač pa pisana mešanica trpinov, krotkih in upornih, zadovoljnih in nesrečnih. Vendar njega zanimajo le skrajni značaji, taki, ki so zmožni težke omotenosti življenja, zanikajoči videi in tvegajoči modrijani — sama nasilna nasprotja. Zato to kljub krajevni pobarvanosti niso originalni, marveč so individui. Tako je v omenjenih dveh povestih podal Novačan najizrazitejši podobni povojne duševnosti. Ta ostri spopad dveh dob je dostojno orisan zlasti na strani 98. — Umetniško ne tako enotna, duševno pa sorodna so ostala poglavja te knjige. *Samosilnik* je naturalistično izražen simbol: na mestu enega tirana, ki ga morejo končati samo otroci, ostane na drugem koncu dežele drugi. Pater Sebastijan je zastarela stvar, ki ni vredna te knjige. Prvi greh pa otroška zgodba, zgrajena na romantični snovi. Hedone je prva v ti knjigi, ki sicer še ne pritegne, pa je radi svoje enostavnosti, odkritosrčnosti in izrazni skromnosti, in ker ne pozna prav nobenega umetničnega napenjanja, tembolj uvaževanja vredna. Muri preganja vrane se že približuje Čamarjevi krčmi in tvori z njo tudi vsebinsko enoto. Teta Pavla je grob zamislek Novačanove dovtipnosti, ki ne more biti jasen humor, temveč mračna groteska. Ostali dve povesti: Smeh pred smrtjo in Hudič v ulici sv. Mihele, eno občutje srednje globokosti v ne novi besedi, druga pariško-slovenska bohemsko zgodba,